

Gedroomd Japans miniatuurlandschap

In het Frans Loenenhofje mag je als bezoeker niet langs de huizen lopen, je mag wel door de tuin zigzaggen. En je kunt, als je net door de poort bent, het Japanse tuintje bewonderen. Het contrast met het dichtbegroeide deel erna is groot. Het idee is van bewoonster Lian, die al acht jaar in het hofje woont.

Wie wil mag van de regenten een stuk tuin voor zijn huis naar eigen smaak inrichten. Een tijd lang had een aantal bewoonsters ook een gezamenlijk project: ze hielden een kruidtuin bij de eeuwenoude muur van het vroegere Norbertijnenklooster bij. Lian droomde al een tijdje van een Japanse tuin. Lian: "Ik hou van het strakke, rustige en minimalistische van Japanse tuinen. Ik zocht alleen nog een ontwerper."

Strak en minimalistisch

Ze vertelde het aan iedereen die het maar horen wilde, ook in haar vaste broodjeszaak. En wat wilde het toeval? Eigenaresse Heleen bleek een man te hebben die dat varkentje misschien wel zou kunnen wasen. Tom kweekt namelijk al tien jaar bonsaiboompjes. Hij vond het inderdaad een leuke uitdaging en sloeg aan het ontwerpen Tom: "De Japanse tuin heeft drie elementen: rotsen, water en beplanting. Rotsen staan symbool voor onze gedachtes, het plaatsen ervan wordt in Japan echt als een kunst beschouwd. Het water is onze geest. Onze geest wordt verstoord door gedachtes. Daarom zie je in kloostertuinen rondom rotsen vaak 'waterrimpels' van

> Een trotse Bobbie, de dochter van ontwerper Tom Tergau

kleine kiezelstenen." Tom stak alles bij elkaar een week in zijn creatie. Hij kocht het grind, de stenen en de planten, die in de Japanse tuin vaak klein en bescheiden zijn. Tom: "In de tuin van Lian stelt het grindpad een kabbelende rivier voor. De Japanse

roos (Camelia) en het blauwe gras stonden er al. Ook de sierappel heb ik laten staan. De blauweregeng stond verderop in de tuin en is verplaatst. De Japanse esdoorn en Japanse hulst heb ik gekocht." Lian: "Ik zou ook heel graag een watervalletje willen."

Rita: "Ik word nog eens een vip"

"Ik word nog eens een vip, eerst op tv, nu in de Haarlemse Hofjeskrant." Wie in een hofje woont, woont in een openluchtmuseum. Dat besepte Rita Koppen maar al te goed toen ze 22 jaar terug in het Teylers Hofje kwam wonen. Voor het tv-programma BinnensteBuiten leidde zij de cameraploeg rond in haar stijlvol ingerichte woning.

> De ronde kast deed tot laat in de 20ste eeuw als toilet. 'Met de deur open, anders zat je niet comfortabel' had Rita begrepen van de vorige bewoonster

Hoewel de opnames een jaar moesten worden uitgesteld door de renovatie van het bordes met de klassieke zuilen, was het vorig jaar herfst dan toch zover.

Verrijking

Rita lachend: "Ik heb vijf keer de voordeur voor Valentijn moeten opendoen, want je mag niet in de camera kijken. Eigenlijk stond ik niet te springen om mee te doen. Maar redacteur Monique Morshuis en presentator Valentijn hebben me omgepraat. En ja, wat meehielp was dat ik een fan van het programma ben." Na haar scheiding woonde Rita twee jaar op een zolderverdieping in de Leidsebuurt, de wijk waar ze opgroeide en twee kinderen grootbracht. Wonen in het hofje was een buitenkans. "Ik heb het hele huis geschilderd, mijn zoon heeft het plafond gedaan. De luiken die op zolder in het regentenhuis lagen, vind ik een verrijking. Bij de renovatie tien jaar terug kon je aangeven of je ze terug wilde. 's Winters houden ze de kou tegen. In de beginjaren had ik niet het idee dat ik hier lang zou blijven wonen. Maar ik ben hier zo gewend, je weet wat je aan elkaar hebt. En aan Henny heb ik een gezellige buurvrouw."

De uitzending was op 26 oktober 2023 en is terug te zien op NPO Start.

Mag ik even terugblikken op het feestje ter ere van de vijftigste Hofjeskrant in de Gravenzaal. Verschillende sprekers staken de loftrampet over het blad en ook ik, als drijvende kracht, werd in het zonnetje gezet. Wat een eer. Op zo'n moment besef je dat je het niet alleen doet en ook niet alleen kan. Een heleboel mensen dragen iets bij, zonder hen is er geen krant. Allereerst vormgever Kees Reniers, striptekenaar Alex van Koten en eindredacteur Paula Willems. Dan de columnisten met hun interessante bijdragen. Het Hofjeskrantbe-

> Burgemeester Jos Wienen en Fred Rosenhart - foto Charles Duijff

stuur, dat vrijwillig fondsen binnenhaalt en mij scherp houdt. De groep regenten en bewoners bij wie ik mij welkom voel. De adverteerders en de fondsen die de uitgaven mogelijk maken. En natuurlijk de supermarkten, winkels, musea, bibliotheken waar de krant mag liggen. En jawel, u als lezer die de krant meeneemt. Een aantal trouwe fans heb ik leren kennen. Liefhebbers van de Haarlemse geschiedenis vaak. Dank allemaal voor jullie steun en jullie verhalen. Iedereen draagt op zijn manier een steentje bij. Fijn.

Willem Brand

PROGRAMMA

MEI 2024

04 MEI	WERELD LABYRINT DAG
14 MEI	ZINGEN & STILTE Talze, Iona en Chants
15 MEI	THEECEREMONIE
17 MEI	SCHRIJFMEDITATIE
17 MEI	LUISTEREN & GEHOORD WORDEN Mindful Communiceren
23 MEI	MOONLIGHT MANTRA AVOND
26 MEI	KLOOSTERWANDELING
28 MEI	BOSEXPRIENCE
31 MEI	STILTELEZEN
31 MEI	SCHRIJFMEDITATIE

STADSKLOOSTER HAARLEM

KIJK VOOR INFO EN TICKETS OP:

STADSKLOOSTERHAARLEM.NL

Kunstlijn opent ook hofjesdeuren

De Kunstlijn is een mooie gelegenheid om bij hofjes binnen te kijken. En dan bedoelen we niet de tuinen, maar de woningen zelf. De Hofjeskrant ging voor u op reportage.

Totaalbeleving in 'galerie de Provenier'

In het Proveniershofje met zijn prachtig aangelegde, voor publiek toegankelijke binnentuin, woont Maurice Ploem. In de woonkamer verhult een doek een kijkje in de keuken, die vroeger een bedstee was. Alles in dit huis ademt kunst. De huiska-

mer van Maurice doet dan ook tevens dienst als galerie, die op afspraak te bezoeken is. Maar tijdens de Kunstlijn is iedereen vrij om binnen te lopen in dit kunstwalhalla. Als kers op de taart klinken door de boxen voor pelgrims ge-

schreven 14de-eeuwse liederen. Zo krijg je als bezoeker onverwacht een totaalbeleving.

Liefde is het thema van de Kunstlijn. Maurice toont zijn liefde voor Chinees keramiek. Sinds vijf jaar schildert hij de potten, schalen en kannen die hij op antiekmarkten, zoals die op de Dreef, heeft gekocht. Zijn woonkamer hangt er vol mee. Zijn productie kreeg een opleving nadat hij halverwege dit jaar een atelier betrok. Grappig is dat hij sommige motieven en vormen al doende bedenkt. Zo is de urn op de foto een 'toevalstreffer'.

Oekraïne in beeld in het Zuiderhofje

Het Zuiderhofje is zelden voor publiek toegankelijk, laat staan de regentenkamer. Toch zijn we daar nu. Het hofje is van de Doopsgezinde kerk, een kerk die zeer maatschappelijk betrokken is. Anke van der Meer is hun huisfotograaf, vandaar dat haar de eer is toebedeeld om tijdens de Kunstlijn te exposeren in de regentenkamer. Die is met zijn goudleren

behang en marmeren schouw een van de mooiere regentenkamers van Haarlem. Vandaag hangen er zo'n honderd foto's van Anke, die zij maakte tijdens haar bezoek in 2023 aan het zwaar gebombardeerde Charkiv. Ze zitten met knijpers vast aan touwtjes. Een beetje houtje-touwtje, zoals de gevluichte Oekraïners al twee jaar in ons land leven.

Regent van twee hofjes

In de hal van het Zuiderhofje ontvangt Rob Groenendaal de bezoekers, die in het kader van de Kunstlijn het werk van Anke van der Meer komen zien. Hij is regent van twee Doopsgezinde hofjes: het Zuiderhofje en het Bruiningshofje. "De vier huizen in dat laatste hofje op de Botermarkt hebben in de jaren 60 en 70 zo'n twaalf jaar leeg gestaan. Niemand durfde er

te wonen. Dat kwam door de onveilige uitstraling van de Botermarkt. Dat is nu gelukkig al jaren anders." Om de tijd te doden leest hij in het boek over de Doopsgezinde Haarlemse hofjes: Zuiderhofje, Wijnberghofje, Bruiningshofje en Blokshofje. Het boek heeft Rob geleend van bewoonster Marjan.

Erkin en de rimpels van de tijd

De Oezbeekse kunstschilder Erkin woont met zijn vrouw Irina al jaren in het regentenhuis van het Vrouwe en Anthonie Gasthuis. De Kunstlijn is een mooie gelegenheid om zijn huis open te stellen, zodat Haarlemmers zijn werk kunnen zien. Het past niet allemaal in de eetkamer, dus is hij ook uitgeweken naar de regentenkamer. Daar staan op ezels zijn stillevens te prijken. De hofjeskrantredacteur is gebiologeerd door een ragfijn

geschilderd klosje rood garen tussen stukjes papier met daarop bladmuziek. Als een melodie, verloren in de tijd. Erkins stillevens van bloemen, fruit, antieke schalen en borden zijn een lust voor het naar schoonheid verlangende oog. Ze symboliseren de eeuwige strijd tegen het verstrijken van de tijd, extra geaccentueerd door de aanwezigheid van een slak. De weerloze mens verzet zich met naald en draad.

Haarlemse Hofjeskrant jubileert met vijftigste editie in de Gravenzaal

Op 6 september werd in de Gravenzaal van het Haarlemse stadhuis het eerste exemplaar van de 50ste editie van de Haarlemse Hofjeskrant aangeboden aan burgemeester Jos Wienen. Dat werd gedaan door Willem Brand, de initiatiefnemer en 'hofleverancier' van vijftien jaar nieuws uit 23 Haarlemse hofjes.

Burgemeester Wienen kreeg de krant in een duurzame hofestas overhandigd, nadat hij vertelde over de geschiedenis van de 14de-eeuwse Gravenzaal. Dit deed hij aan de hand van de mooi uitgelichte panelen in deze zaal, met daarop 32 graven en gravinnen. Oud-columniste en oud-regentes Iesje Vermeulen sprak daarna de ongeveer 120 aanwezige hofdames, regenten en andere betrokkenen toe. 'Bij het doorlezen van de 49 eerdere Hofjeskranten valt op dat het rijke verleden van de Haarlemse hofjes veel aanknopingspunten biedt om een feestje te vieren. Zoals het stichtingsjaar, een ambtsjubileum van een regent of de restauratie van een hofje. Maar er ontstaan ook nieuwe tradities waarvoor bewoners gezellig bij elkaar komen: de hofjesbarbecue, de jaarlijkse taartendag, kerstvieringen in de hofjes. Willem is er met pen, papier en fototoestel steeds bij.'

> V.l.n.r. Michaëla Bijlsma, secretaris Stichting de Hofjeskrant, burgemeester Jos Wienen en journalist Willem Brand - foto Charles Duijff

Open de hofjespoort

'Het leven in een hofje is zoveel dynamischer dan men denkt, dus zet de hofjespoort maar wagenwijd open,' zo blikt zij terug op Willems idee eind 2007 om een krant te maken. De Haarlemse Hofjeskrant bleek een schot in de roos. Na vijftien jaar is de maker nog steeds niet uitgeschreven. Mede door de fraaie vormgeving van Kees Reniers en de vrolijke stripverhalen van Alex van Koten, groeide de krant uit tot een lokaal pareltje. Hofjes, zo blijkt uit de verhalen, zijn populair vanwege hun ligging in de oude binnenstad, hun schilderachtige woningen rondom een binnentuin

en de waardering voor hun geschiedenis. En, bewoners hebben er allesbehalve een eenzame oude dag.

Visitekaartje Haarlem

Lieuwe Zoodsma, voorzitter van Stichting Haarlemse Hofjes, typeerde de krant als visitekaartje voor de stad Haarlem als hofjesstad. Op naar het 100ste nummer, sprak hij. Jan Willeminck, penningmeester van Stichting de Hofjeskrant, bedankte de subsidiegevers (o.a. Hofje Codde en van Beresteyn en Hofje In den Groenen Tuin), de adverteerders en de lezers. 'Bij-

zonder is,' zo sprak hij, 'dat Willem niet alleen verhalen schrijft en veel beeldmateriaal zelf schiet, maar dat hij ook de verspreiding voor zijn rekening neemt. Dat doet hij op zijn markante Hofjeskrantfiets. Zo runt hij met fietsen en sjouwen zijn eigen 'sportschool'.'

De krant verscheen twaalf jaar lang in een oplage van 10.000 en sinds coronatijd in een oplage van 6000 stuks. De eerste twee jaar kwam de krant viermaal per jaar uit, daarna driemaal. In 2024 verschijnt de krant tweemaal, in het voor- en najaar.

Feestelijk jaar

Vorig jaar was reeds gedenkwaardig met de feestelijke aanbieding van het 50ste nummer van onze Hofjeskrant door de trotse eindredacteur

Willem Brand aan de burgemeester van Haarlem, Jos Wienen. Een volle Gravenzaal in het stadhuis van Haarlem, met bewoners, bestuurders, regenten en andere betrokkenen van heel veel Haarlemse hofjes, was hier op woensdag 6 september 2023 getuige van.

Dit jaar viert de Haarlemse hofjeswereld opnieuw feest. De Stichting Haarlemse Hofjes bestaat dit jaar namelijk 50 jaar en gaat dit op zaterdag 16 november feestelijk vieren in het prachtige Hodshon Huis aan het Spaarne. Bij de viering van het 40-jarig jubileum van de Stichting, op 23 november 2014 in Theater De Luifel in Heemstede, vatte de legendarische oud-hofjesbestuurder Rike Ruiter het belang van een overkoepelende stichting voor de Haarlemse hofjes kernachtig samen door te stellen: 'De belangrijkste reden om gezamenlijk de overheid tegemoet te treden was de fikse achterstand in onderhoud'. Het motto van de viering destijds luidde: 'Hofjes zijn terug van nooit weggevoerd'. En zo was en is het!

Foto Charles Duijff

Nog steeds is de Stichting Haarlemse Hofjes het enige overkoepelende samenwerkingsverband van hofjes in stedelijk verband in Nederland. Natuurlijk bestaat er de veel later (namelijk in 1997) opgerichte Stichting Landelijk Hofjesberaad, die als overkoepelende stichting de belangen behartigt van alle hofjes in Nederland. Maar een aparte stichting die functioneert als koepel en contactorgaan voor alle op dit moment 23 hofjes in Haarlem bestaat er in hofjessteden als Leiden, Amsterdam, Den Haag en Alkmaar niet (meer). En daar zijn wij oprecht trots op.

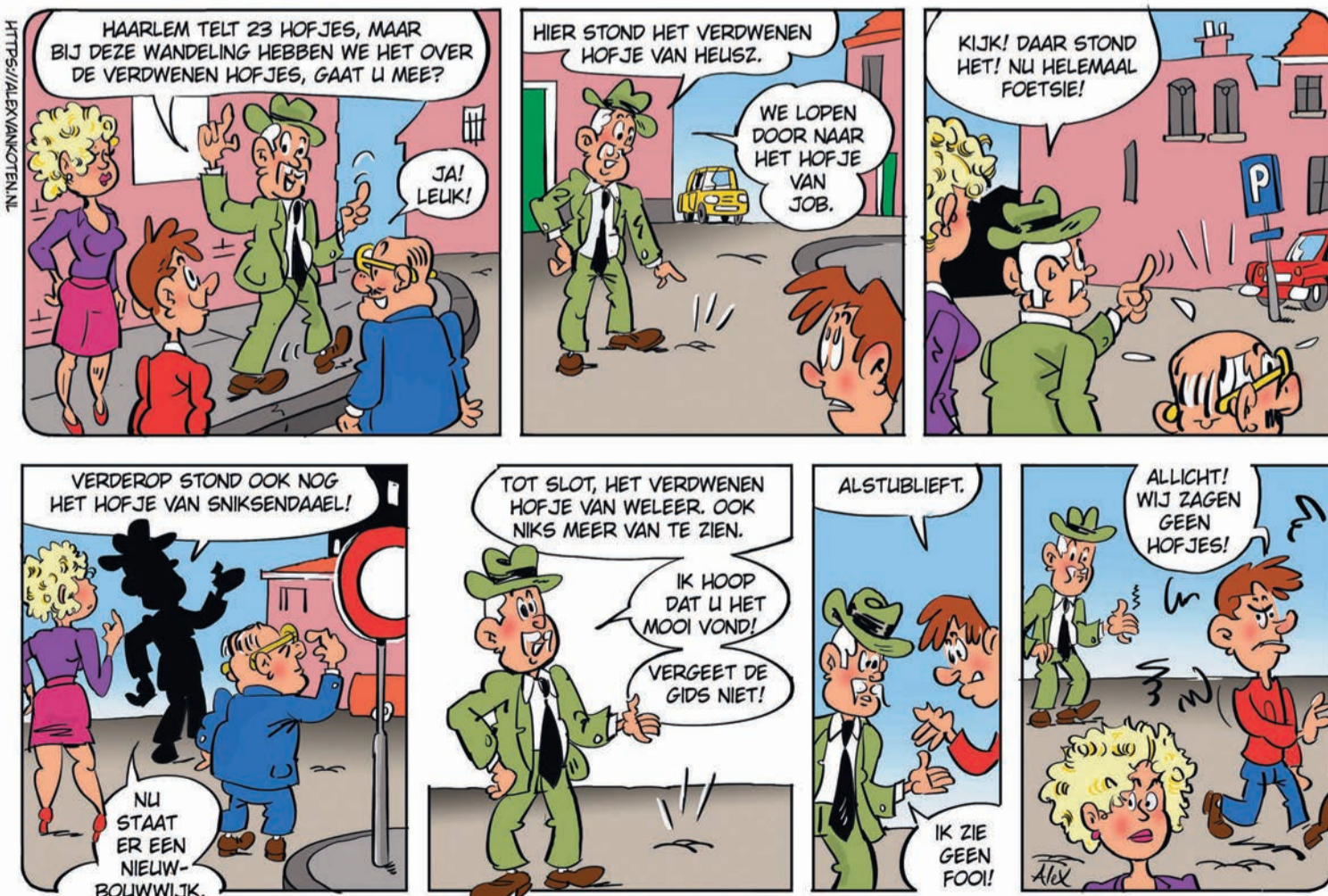
En nu wij het toch over feestelijke gebeurtenissen hebben, kan ik u ook nog melden dat het fraaie Remonstrants Hofje aan de Ursulastraat 16 dit jaar zijn 250-jarig jubileum viert. Het in 1774 geopende hofje werd gesticht door de vermogende remonstrantse koopvrouw Isabella van Leeuwarden en gebouwd op de plaats waar daarvoor het Ursulaklooster had gestaan. Vanuit alle betrokkenen bij de Haarlemse hofjes van harte gefeliciteerd met dit bijzondere jubileum.

Ik wens u allen, bewoners, regenten, bestuurders en andere betrokkenen bij onze Haarlemse hofjes veel leesplezier bij dit 51ste nummer van de Hofjeskrant. De lente laat zich al volop zien, voelen en ruiken. De vaak prachtige en goed onderhouden tuinen van een groot aantal van onze hofjes liggen er weer uitnodigend bij en zijn de komende tijd zeker een bezichtiging waard!!

Lieuwe Zoodsma,

voorzitter Stichting Haarlemse Hofjes en bestuurder/regent van het Luthers Hofje

DE HOFJESGIDS

Op stap in de Sleutelstad

Haarlem en Leiden namen in de 17de eeuw veel protestantse geloofsvluchtelingen uit de Zuidelijke Nederlanden op. Daar in het zuiden overheersten de katholieke Spanjaarden. In beide Hollandse steden was het protestantisme de hoofgdienst. Leiden wordt de lakenstad genoemd, maar ook in Haarlem bloeide de textielhandel welig door de komst van Vlaamse lakenhandelaren en ambachtslieden. Jean Pesijn was een van hen, hij was

Gebouwd op koeienhuiden

“Natuurlijk weet ik wat voor boom dat is,” waren de eerste woorden die we uit de mond van Loek van Dalen hoorden. Er zouden er in het volgende half uur nog vele volgen. “Mijn buurman zegt wel eens: je kunt zo gids worden en voor elk bezoekje aan de regentenkamer vijf euro vragen,” zegt Loek lachend bij het afscheid.

We bevinden ons, beste lezer, te Leiden. De Haarlemse Hofjeskrant maakte daar van de winter een hofjeswandeling met stadsgids Antoinette Haan. Na het bezoek aan het enigszins armoedige Speckhofje, beheerd door een woningstichting, is het Jean Pesijnhofje in de Kloksteeg het betere werk. We lopen er bewoner Loek tegen het lijf. Hoewel hij op weg is naar het stadhuis om zijn paspoort te verlengen – “Ik weiger dat digitaal te doen, anders heb je zo alleen nog robots” – heeft hij wel even tijd voor een praatje.

de leden van de Waalse kerk. Veel namen op het regentebord hebben daarom een Franstalige oorsprong. Loek: “Maar er zitten ook drie Van Noort’s bij.”

Pilgrim Fathers

Het Jean Pesijnhofje staat op historische grond. Waar nu het hofje is, woonden van 1611 tot 1620 twintig Engelse gezinnen die om geloofsredenen hun moederland waren ontvlucht. In 1683 verrees hier het Waalse hofje. De groep Engelsen emigreerde in 1620 met het schip de Mayflower naar Amerika. Dit is in de Ameri-

> De magnolia staat al honderd jaar in het hofje

Dat liep niet goed af. Maar ik zie mijn ex-vrouw nog hoor,” zegt hij haast geruststellend. Een hofjeswoning krijgen valt overigens niet mee. Er is een flinke wachtlijst. Een regent in je netwerk hebben, kan helpen. Loek kent een van de regenten al vanaf zijn zeventiende. “Onze vrouwen waren vriendinnen. We zien elkaar nog elke maand.”

Gekreukeld glas

Terug in de tuin komt Loek met een bijzonder detail, de huisjes zijn niet op palen maar op koeienhuiden gebouwd. Vandaar ook dat ze zo’n last van optrekkend vocht hebben. De onderkant van de muren

wordt niet voor niets elk jaar gestuukt. Een paar eeuwen keken de bewoners tegen het rieten dak aan, maar in de jaren vijftig van de vorige eeuw kregen alle huisjes een verdieping extra. “Eén huisje heeft nog gekreukeld glas, kijk maar,” zegt Loek, “Het is glas dat door een wals getrokken is. Maar de ramen van de bovenlichten zijn allemaal nog origineel.” In de tuin staat links achterin een gebouwtje. “Dat is sinds kort een toilet voor de regenten. De regentenkamer heeft nooit een toilet gehad. Op die plek stond ooit het secreet, een bank met een gat erin en daaronder een emmer. Die werd elke dag geleegd.”

> Franklin D. Roosevelt stamde af van de Pilgrim Fathers

Jean Pesijnhofje

Waardenkist zonder sleutel

Die boom, dat blijkt een magnolia. Hij zit vol in de knop en staat al ruim honderd jaar in het hofje. “Willen jullie de regentenkamer zien? Wacht, ik pak even de sleutel. Daar staat ook de waardenkist waar de regenten de sleutel van zijn kwijtgeraakt. Diverse slotenmakers hebben tevergeefs geprobeerd ‘m open te krijgen.” En dat in Leiden, de sleutelstad!? Even later lopen we de trap op naar de regentenkamer, wonderlijk genoeg niet op de begane grond maar op de eerste verdieping van het voorhuis. Dat zie je in Leiden bij meer hofjes, vertelt gids Antoinette. In 1683 stichtte Marie de Lannoy, de weduwe van Jean Peseyn, dit hofje voor bejaar-

kaanse geschiedenis een belangrijk verhaal, want zij waren de eerste Europese kolonisten die zich er vestigden. Ze worden de Pilgrim Fathers genoemd en hebben in Amerika beroemde nakomelingen als George Bush, Barack Obama en president Franklin D. Roosevelt. Van de laatste hangt een ingelijste brief in het trappenhuis, die bewoner Loek ons trots toont. Het is een reactie op de uitnodiging die het hofjesbestuur in 1950 aan First Lady Eleanor Roosevelt had gestuurd, om op bezoek te komen.

Goede kennis

Loek (70) woont zo’n tien jaar in het hofje. “Toen ik mijn autobedrijf na veertig jaar verkocht en met pensioen ging, begon ik me thuis met van alles te bemoeien.

> Journalist Willem Brand werd tijdens de Leidse hofjeswandeling vergezeld door zijn vrouw Dorris Marchand. Bewoner Loek van Dalen wijst naar het regentebord

met Haarlemse gids

boratwerker en vestigde zich in Leiden. Borat is een geweven stof van zijde en wol, gebruikt voor kledingstukken maar vooral voor kousen. In België wordt soms gezegd dat wij in het noorden de rijkdom hebben vergaard, die anders de zuiderlingen was toegevallen. Leiden heeft meer hofjes dan Haarlem, ruim dertig. Maar kwalitatief wint Haarlem, ook omdat een aantal Leidse hofjes in gebruik is als studentenhofje.

Een bijzondere rondleiding

Soms heb je mazzel... Tijdens de Leidse hofjeswandeling die redacteur Willem Brand op een natte winterdag maakte met gids Antoinette Haan, ging door een bijzonder toeval een deur open die meestal gesloten blijft. Een regentenwoning kom je niet zomaar binnen, en al helemaal niet als hij bewoond is.

Die regentenwoning hoort bij het Eva van Hoogeveenhofje, dat we eerder op de middag hadden bezocht. Het symmetrisch en strak gebouwde hofje zag er goed onderhouden en chique uit, mede door de leilindes aan beide kanten.

Hartvormige bladeren

“Weet je dat het blad van die bomen hartvormig is? Ze brengen geluk,” had Antoinette gezegd. “In dit hofje mocht je alleen

de aangesprokene. “Dit is Willem,” stelt Antoinette mij voor, “we hebben net het hofje bezocht.” En dan gebeurt waar we beiden onuitgesproken op gehoopt hebben. Zij nodigt ons uit om een kijkje in het 17de-eeuwse pand te nemen. Een trap later staan we in wat eeuwenlang de regentenkamer was en nu dienstdoet als huiskamer. Boven de schouw hangt het originele schilderij van stichtster Eva van Hoogeveen. “Ze is in het zwart, ze heeft hier net haar vader verloren,” zegt de vrouw des huizes.

> De pomp is versierd met een natuurstenen schaap, dat ook voorkomt in het familiewapen. Acht lindes werden in 1739 geplant

Eva van Hoogeveenhofje

> Gids Antoinette Haan (links) en bewoonster Bunny Soeters in de voormalige regentenkamer

als vrouw komen wonen als je vrijgezel was. Dat is nog steeds zo. Ook stichter Eva is haar hele leven ongetrouwd gebleven. Opmerkelijk, die overeenkomst tussen het leven van de stichter en bewoners.” Bewonderend hadden we het regentenhuis staan bekijken. Als we er anderhalf uur later nogmaals langs komen gaat net de voordeur open en komt de vrouw des huizes pardoes naar buiten stappen.

Boven de schouw

“Dag mevrouw, wat leuk om u weer te zien,” zegt Antoinette spontaan. De vrouw kijkt vriendelijk op. “Wij hebben elkaar wel eens gesproken. Ik ben gids en zag u wel eens voor uw huis in het zonnetje zitten.” Een zonnestraal breekt door op het gezicht van

Kersverse woning

Ze vertelt hoe ze hier in 1984 is beland. “Veertig jaar geleden woonde ik in Wassenaar. Mijn kinderen waren het huis uit en ik was op zoek naar wat anders. Ik vertelde het mijn buurman die een bedrijf in Leiden had. De volgende dag belde hij aan, of ik mee wilde rijden naar Leiden, hij kende de regenten van dit hofje. Dezelfde dag werd ik aangenomen. Het huis had net een nieuwe badkamer en een keukentje gekregen. Ik hoefde geen seconde na te denken.” Leiden in het jaar 1984 roept ook bij de bezoekers warme herinneringen op. Antoinette begon toen in Leiden aan haar studie kunstgeschiedenis, terwijl Willem er dat jaar juist afstudeerde in de sociale psychologie. Van hofjes hadden ze toen beiden

nog geen weet. Alhoewel dat best had gekund, aangezien veel Leidse hofjes bewoond worden door studenten. Dat hadden we die middag nog gezien aan de rommel en de fietsen in het Hofje van Jean Michel en het Loridanshofje. En aan de drie volle bierflesjes in de tuin van het Sint Salvatorshofje!

Zelfportret

Terug naar de dame die het regentenhuis bewoont. Als we weer in de hal staan bekijkt Antoinette vier portretten die aan de muur hangen. “Heeft u die mischien zelf gemaakt,” vraagt ze. Deze spontane ingeving blijkt te kloppen. Maar onze gastvrouw blijkt niet zomaar een zondagschilder. Ze loopt even naar boven en komt terug met een boek over haar werk. Bunny Soeters heet ze, Bunny is haar bijnaam. Het boek is in 2023 uitgegeven door de Leidse kunstenaarsvereniging Ars Aemula Naturae. Antoinette bladert door het boek vol tekenwerk en stopt bij

wat een zelfportret zou kunnen zijn. “Dat zie je goed,” zegt Bunny. “Wat apart

dat je juist dit eruit pikt. Mijn zelfportret is aangekocht door museum de Lakenhal.” We kijken elkaar een beetje verbluft aan. Wat een wonderlijk einde van deze toch al zo bijzondere persoonlijke rondleiding!

> Journalist Willem Brand bij de deur van de regentenwoning die later openging

Leuke dingen voor de mensen

Een pagina tuttifrutti, dit en datjes uit wat hofjes. Als voorproefje op de zomer, met al haar leuke evenementen en het heerlijke buiten leven.

Commedia dell'arte

De Letterlievende Vereniging J.J. Cremer treedt traditiegetrouw elk jaar op in het Frans Loenenhofje. Vorig jaar was dat met de klucht Windbuil & Platzak. Die commedia dell'arte op zijn Hollands past fantastisch in het decor van een hofje. Een lekker luchtig en vet gespeeld verhaal met een moraal. Dit keer over twee arme sloebers die de deksel op hun neus krijgen nadat ze met een fraaie smoes een pastei van de bakker hebben afgetroffeld.

Spaarne Combo

Wil van Schaik, regent van het Frans Loenenhofje, richtte vorig jaar het Spaarne Combo op. De groep speelde in 2023 tweemaal gouwe-ouwe jazz in – uiteraard – het Frans Loenenhofje. Ze zetten luister bij aan een borrel voor huismeesters van zo'n vijftig Nederlandse hofjes. Ook traden ze een keer op voor bewoonsters, vrienden en bekenden. De swingende muziek was zo uitnodigend dat sommige gasten een dansje niet konden laten.

Lili op bezoek

Retriever Lili woont niet in het Frans Loenenhofje, maar komt wel regelmatig op bezoek. Het is de hond van regent Gerben Nelemans. Bewoonster Marijke knuffelt hem graag. Ze woont al 37 jaar in het hofje en wil dat tot het eind volhouden. Haar bed heeft zij door fysieke malheur moeten verhuizen van de slaapkamer boven naar de voorkamer beneden. Nuchter stelt ze: "Het is krap, maar te doen."

Uitzondering Fee

In de meeste hofjes is een huisdier niet toegestaan. Er wordt soms een uitzondering gemaakt. In het Zuiderhofje woont Fee, het hondje van bewoonster Els. Wie geluk heeft treft het stel tijdens het Open Monumenten weekeinde. Want alleen dan is dit mooie zandkleurige hofje toegankelijk voor publiek.

Huismeesterbijeenkomst in Haarlem

In het hofje In den Groenen Tuin had je vroeger een directrice, een sjeke naam voor huismeester. Met in haar achterhoofd het reglement, door de regenten opgesteld, hield zij orde. Ook deed zij 's avonds de poort op slot. Vandaag de dag heeft een aantal hofjes nog steeds een huismeester, maar is die rol een stuk informeler.

Elk jaar organiseert het Landelijk Hofjesberaad, de belangenorganisatie voor hofjes, een bijeenkomst voor huismeesters. Eind 2023 was die in Haarlem. Er waren zo'n vijftig huismeesters uit het hele land, die met koffie werden ontvangen in de tuinkamer van het moderne Gravinnehof (opgeleverd in 2001). Raymond Brood, regent van Codde en Van Beresteyn en voorzitter van het Landelijk Hofjesberaad, hield er het welkomstwoord. Vervolgens toog het gezelschap naar het statige, eeuwenoude Hodshonhuis, dat iets

verderop aan het Spaarne ligt. In de aula werd daar in groepjes gepraat over zaken als sfeer en onderhoud.

De redactie sprak er met Annemarie Heule, een wel zeer atypische huismeester uit Leeuwarden. Annemarie is de 'gasthuismanager' van het Sint Anthony Gasthuis. Zij is de uitzondering op de regel, want zij is in loondienst van de eigenaar en woont niet, zoals voor huismeesters gebruikelijk, in het hofje. Maar ja, het Sint Anthony Gasthuis in Leeuwarden telt dan ook 73 appartementen, waarvan slechts 25% sociale huur.

> Annemarie Heule (links): "Over twee jaar bestaat het Sint Anthony Gasthuis 600 jaar en wordt de huismeesterbijeenkomst in Leeuwarden gevierd."

Bij de Haarlemse huismeesters klapperden de oren: in Leeuwarden vinden dagelijks activiteiten plaats als yoga en stoelgymnastiek. In de gezamenlijke ruimte wordt 's avonds

de maaltijd genuttigd. In Haarlem daarentegen, zijn alle hofjes sociale huurwoningen en wordt geen van de huismeesters betaald. Hier is het meer een erebaantje.

Rie en Liesbeth vieren al tien jaar hun verjaardag samen

“Een eer om hier het feestje te mogen vieren”

Al tien jaar lang vieren ze hun verjaardag samen: Rie Neehus (90) en Liesbeth de Kat (89) uit het Frans Loenenhofje. Meestal ergens in mei tussen beide verjaardagen in. Eind februari boden de regenten de twee voormalige binnenmoeders alvast een etentje aan en wel in de prachtige regentenkamer.

“We begonnen ermee toen we tachtig werden” vertelt Rie die 17 jaar in het hofje woont. “Ik hoop dat ik het nog minstens tien jaar mag uithouden,” zegt Liesbeth die al 32 jaar in het Frans Loenenhofje woont, “We vinden het een eer dat we hier het feestje mogen vieren.”

Geruststelling

“Het leven is goed in het hofje, er zijn hier al vijf mensen 90 jaar geworden. Natuurlijk komt dat ook omdat de regenten zo goed voor ons zorgen,” zegt Rie met een knipoog. Ze vindt het een ideale manier van wonen, maar je moet wel leren omgaan met sociale controle. Dat heeft zijn voors, maar soms ook zijn tegens. Rie: “Als het nodig is zijn we ervoor elkaar. Je hoeft ’t ook niet te vragen, het gebeurt vanzelf.”

Liesbeth: “Het gaat zonder betutteling. Het is net iets meer dan een straatje. Het is voor onze kinderen ook een hele geruststelling.”

Traplift

“Je wordt geballoteerd, dan moet je ook even naar de burgemeester,” grapt Liesbeth. “Ik kwam uit een woongroep en was gewend aan vergaderingen.” Tijdens het gesprek met de regenten Wil en Maarten vroeg ze langs haar neus weg of er ook een gezamenlijke wasmachine was. Liesbeth: “Die is er toen gekomen.” Als binnenmoeder, vertelt Liesbeth, ben je een schakel tussen de regenten en bewoners. Bijzonder is dat beiden een traplift hebben. Liesbeth: “Anders had ik niet hier kunnen blijven wonen!” Rie: “En we hebben een heerlijke tuin om lekker te bewegen.”

> V.l.n.r. Liesbeth de Kat, Maarten Poldermans, Gerben Nelemans, Rie Neehus en Wil van Schaik

Schilderen en de kunst van het weglaten

De twee schildervrienden Otto Schilling en Antoon Erfteimeijer gaan vaak samen op pad. Best bijzonder om ter plekke een schilderwerk te scheppen. Hier doen ze een middagje Hofje van Loo.

Antoon vertelt dat hij door Otto de schoonheid en intimiteit van hofjes heeft leren kennen. “Otto heeft tal van hofjes vereeuwigd, altijd op een zorgvuldige en fraaie manier, met liefde voor details en kleuren. Het is heel bijzonder en inspirerend om in zo’n besloten omgeving te werken.”

Otto: “Ramses Shaffy zong: Hoog Sammy, kijk omhoog Sammy, want dan word je lekker nat. Een tekst die bedoeld is om sombere, naar de grond kijkende mensen aan te sporen een positievere kijk op het leven te hebben. Maar word je nu altijd wel zo gelukkig van naar boven kijken?” Hij heeft gelijk. Als je in een hofje de blik

naar boven richt, zie je vaak moderne bouwsels die vloeken met de fraaie hofjesarchitectuur. Zo ook in het Hofje van Loo aan de Barvoetestraat. Achter de daken van de hofshuisjes zie je een grijze doos en een aluminium ventilatietoren opdoemen. De eerste waarschijnlijk van de gymzaal in de Gedempte Voldersgracht, de andere van de bibliotheek. Otto: “Beide gebouwen zijn zeer nuttig voor de gemeenschap en daarom zullen we er verder niet over zeuren. Wie fotografeert moet na het maken van zijn opnames maar even aan de slag met fotoshop. Wij tekenaars en schilders laten het lelijke, niet harmoniserende, gewoon weg.”

> Ter plekke gemaakt: links het schilderij van Antoon Erfteimeijer, rechts dat van Otto Schilling

Hofjesfietstocht voor bestuurders

Zo’n dertig regenten van twaalf Haarlemse hofjes hadden eind vorig jaar een uitje in hun eigen hofjesstad. Tussen de buien door werd een fietstocht langs zes hofjes gemaakt. In de regentenkamer van het hofje Codde en van Beresteyn werden ervaringen uitgewisseld over onderhoud en duurzaamheid.

Ook kwam aan de orde wat de voor- en nadelen zijn als niet meer een stichting eigenaar is van een hofje, maar een woningbouwvereniging. Op de foto vertelt Lieuwe Zoodsma (met pet) iets over het werk van de Stichting Haarlemse Hofjes, waar hij voorzitter van is.

> Haarlemse regenten in het Hofje van Staats

Nu met cameratoezicht

Elk nadeel heeft zijn voordeel, om Cruyff te citeren. In de vorige Hofjeskrant schreven we over de ontvreemding van twee schilderijen van Otto Schilling uit de hal van hofje In den Groenen Tuin. Wie doet nou zoiets?! Enfin, het bestuur gaf schilder Schilling opdracht voor een derde doek. Hij maakte een fraai werk in gemengde techniek, aquarel met wit krijt. Het hangt inmiddels ingelijst in

het voorportaal van het hofje, nu met cameratoezicht.

Heilig Kerstmisgilde in Bakenes

Na vijftien jaar secretaris geweest te zijn van het Heilig Kerstmisgilde houdt Eric Rutgers van Rozenburg ermee op. Het is hem gelukt het oeroude gilde, opgericht in 1317, weer op de kaart te zetten. Doel van de organisatie is om de geboorte van Christus te vieren en goede doelen te steunen.

Menig goed doel zoals Stem in de Stad, Fonds Urgente Noden en Stichting Pluspunt klopte met succes aan voor een bijdrage. "We doen dat dankzij de inkomsten uit ons vermogen," vertelt Eric in het Hofje van Bakenes. Het secretariaat van het Heilig Kerstmisgilde huist hier boven de regentenkamer.

Houvast

Eric is daar druk bezig om de administratie zodanig te achter te laten dat zijn opvolger de weg vindt. "We hadden eigen kapel in de Bavokerk, tot 1578. Toen werd het interieur van deze katholieke kerk door opstandige protestanten verwoest (de beeldenstorm) en werd het een protestantse kerk. Vanaf 1925 hadden we een kapel in de Koepel-kathedraal. Ons gilde heeft 54 leden, die wij stoelbezitters noemen, oorspronkelijk 27 man-

> Eric Rutgers van Rozenburg, oud-secretaris van het Heilig Kerstmisgilde

nen en 27 vrouwen. Zevenentwintig (3x3x3) was in de middeleeuwen een heilig getal. Je krijgt een stoel door overerving of door schenking aan een familielid." Het geloof is voor Eric een houvast. "Als een moeilijke kwestie goed is gegaan, steek ik een kaars aan. Ik geloof ook in het hiernamaals."

Niet alle gleditsia's gesnoeid

Jaren geleden waren alle zes de gleditsia's (valse christendoorns) in de voortuin van het Vrouwe en Anthonie Gasthuis in het Klein Heiligland flink gesnoeid. Zo af en toe moet dat, ze groeien maar liefst een meter per jaar. Maar toen zag het er wel heel kaal uit.

Dit keer heeft hovenier Erik van der Peet er daarom slechts vijf stevig ingekort. Eén boom in het midden heeft hij ongemoeid gelaten. Marion, die tegenover het hofje woont, is maar wat blij dat die ene boom dit jaar gewoon vol in het blad komt te staan. Het uitzicht op de bomen was voor haar destijds een reden om het bovenhuis te huren.

Waar is deze gevelsteen?

Natuurlijk kent iedereen de uitdrukking schoenmaker blij je leest. Een prima advies: niet spreken over zaken waar je geen verstand van hebt. Je zou willen dat politici dit meer ter harte nemen. Vanaf 1899 was deze schoenmakerij gevestigd in de nieuwbouw in de Veenpolder, het huidige Haarlem Zuid-West. Deze polder werd sinds 1875 bebouwd. Daar waar veel mensen wonen, ontstaan ook buurtwinkels. Die bestonden soms maar kort. In de schoenwinkel annex schoenmakerij die de familie Uitenbogaard in 1899 begon, hadden daarvoor een groentewinkel, bakkerij en melkboer gezeten. Later had de familie ook een schoenwinkel in de Oranjeboomstraat. Genoeg informatie? Pak anders de fiets zoals Ed Paardehaar, de winnaar van de laatste gevelsteenprijsvraag. Hij schreef dat hij zich in de Vijfhoek suf had gefietst. Gelukkig vond hij ook wat hij zocht: 'Zingen met Leny van Schaik' kwam hij tegen in de Korte Annastraat. Van harte.

PRIJSVRAAG

Stuur uw reactie naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl en maak kans op een VVV-bon van € 15.

Muijs

Om niets te vergeten!

Open: ma. t/m vr. van 9.00-18.00 uur
zaterdag van 10.00 - 17.00 uur
Gedempte Oude Gracht 108
Haarlem, Tel: 023 5315513
www.muyskantoor.nl

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Nieuwenhuizen bv
BOUWBEDRIJF

- Verzorging aanvraag
- Nieuwbouw
- Verbouw
- Aanbouw
- Renovatiebouw
- Dakkapellen
- Badkamers
- Openhaarden

Lijnbaan 34 -36 - Heemskerk - Tel.0251-235 996
www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl

Haarlemse
Hofjes
krant **GRATIS**
meenemen!

Haarlem: DekaMarkt Rijksweg 283, Rijksweg 40-42, Anthony Fokkerlaan, Eksterlaan, Meester Cornelisstraat, Schalkwijkstraat, Gedempte Oude Gracht, Amsterdamstraat, Prinses Beatrixplein, Oranjeboomstraat, Ramplaan en Floridaplein. VOMAR Da Vinciplein, Stephensonstraat en Paul Krugerkade. JUMBO Engelenburg. PLUS Rijksweg en de Coop Stuyvesantplein. AH Floriadeplein, Marsmanplein, Soendaplein, Drossestraat, Westergracht, Grote Houtstraat, Kruisstraat en Spoorwegstraat. VVV, Noord-Hollands Archief, Van der Pigge, Muys Kantoor & Cadeau, DEKATUIN. Bibliotheken Gasthuisstraat, Planetenlaan en Leonard Springerlaan. Heemstede: VOMAR Binnenweg, AH Blekersvaartweg, SPAR Te Winkelhof en PRIMERA De Pijp Raadhuisstraat, Bibliotheek Julianaplein. Bloemendaal: AH en Papyrus Bloemendaalseweg.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant wordt financieel gesteund door Hofje Codde & Van Berestejn, Hofje In den Groenen Tuin en diverse fondsen.

Oplage: 6.000
Redactie: Willem Brand
Eindredactie: Paula Willems
Vormgeving: Kees Reniers

HHK 52 verschijnt begin september 2024.